

גם מהנגלות, ורבי שמעון בר יוחאי שנה התרומות מתרומות, היינו העומק ראשית משורש הנעלם שלמעלה מהדעת. ויומא דהלולא שלו, שאז היתה קביעות השורש דתורה שבעל פה מתרומות דרבי עקיבא שהוא שורש הכל בכל הלכות דבני ישראל, בל"ג בעומר, שהוא תיקון ההוד שבהוד.

חוכה באצט 11 אוק ככז

רכג יוס ל"ג לעומר יכנה שמחה לכבוד רש"י זי"ע כי הוא יומא דהלולא דיליה ונודע שכלונו הוא שיסמחו ציוס זה כידוע ממעשה מהכ"ס כלוי זל"ה ומעשים אחרים אשר שמענו ונדעם מפוס כנן קדישי ויס מי סהג לעשות לימוד זליל ל"ג לעומר כי עשרה ללמוד שנמי רש"י המפוזרים צהר ולכלא זוטא והוא מנהג יפה :

ברכי יוסף 12 אום סיאן קצת סק 2

ד. דין ב' הגהה. ומרכים בו קצת שמחה וכו' כתב הרב מג"א (ס"ק ג') משם כתבי האר"י זצ"ל דגדול א' אמר נחם ונענש והשיגו בס' יד אהרן (סי' תצ"ג) דלא נענש אלא מפני שמחת רש"י וכו' ע"ש ולק"מ דיוס ל"ג לעומר הוא יוס שמחת רש"י וכן משמע שם בס' הכונות שסידר מהר"ש ויטאל וגם כתבו דפטירת רש"י היה יוס ל"ג לעומר והוא יומא דהלולא דיליה אך עם כל זה עדיין אפשר דהקפידא היה שהיה שם על ציון רש"י והראיה שלא נענש מקדם כשאמר בשנים שעברו. ומ"מ יפה כתב הרב מג"א (ס"ק ג') דמזה נלמוד דעכ"פ הוא יוס שמחה והגם שלא יהיה עונש ראוי לשמחה ודוק היטב כי קצרתי :

מכתיב בעין עיקר 13 אוק ס

ומ"ש בברכי יוסף בסימן זה דיש מי שכתב דפטירת רש"י ע"ה זי"ע בל"ג לעומר. כן כתב בפרי עץ חיים. אך כבר נודע דבנסחאות כתבי האר"י ז"ל היה ערבוב וט"ס והנסחא אמיתית היא נסחת הח' שערים שסידר הרב מהר"ש ויטאל ז"ל בנו של רבינו מהרח"ו ז"ל ובשער הכונות האריך בסוד יומי העומר וטעם שמתו כ"ד אלף ואחד למדו ה' [תלמידים] אצל ר' עקיבא ר"ש ור"מ וכו' והיא שמחת רש"י וכ' שיש שרש בשמחה זו שעושים והוא האריך בזה ולא בא בפיו לומר שהוא פטירת רש"י ע"ה. ואפשר שהכונה כמ"ש אני עני בסוב עין דביוס ל"ג התחיל ללמד ר' עקיבא לרש"י חביריו ודוק הטב :

ואשא הוה להיט קמה. שמעו קלא; עולו ואתו ואתכנשו להלולא דרבי שמעון! יבא שלום ינוחו על-משפחותם.

20 כעס כלכ 14 יב' - ע' 4

שיטת הסוברים שליג לעומר הוא יוס פטירת רש"י אמנם לעומת זה ישנם שאומרים שטעם השמחה ביוס ל"ג לעומר הוא מפני שהוא יומא דהלולא של הרשב"י דהיינו יוס פטירתו, ומביאים ראיה לזה מ"ש בסוף האדרא זוטא בשעת פטירתו של רש"י ששמעו קול המכריז: עולו ואתו ואתכנשו להלולא דרבי שמעון, ע"כ. והגם שיש מקום להבין דהכוונה היתה לאותו יוס שבו נפטר בלבד, וכידוע שביוס פטירת הצדיק עושה תיקון גדול כולל בכל העולמות, וכמ"ש להלן בס"ד, ובאים לקראתו מלאכי מרום לקבל נשמתו, וקורשא בריך הוא וכל הפמליא של מעלה שמחים לקראתו, וכמ"ש במועד קטן דף כ"ה ע"ב: רוכב עדבות שש ושטח בבא אליו נפש נקי וצדיק, ע"כ. על כל פנים יש שלמדו מזה שהיתה הכוונה זו כעין צוואה לדורות להגהיג ביוס ל"ג לעומר שמחה לכבודו ביוס פטירתו, ע"ש. ולפי דבריהם יובן היטב למה עיקר השמחה המפורסמת ליוס זה הוא לרש"י דוקא, ולא לשאר התלמידים הגדולים ולרבים רבי עקיבא, וכפי שנראה ממנהגן של ישראל, שמרבים בו ביוס בשמחת הרשב"י דוקא. וכן כתב בפשטות גם בשער הכונות (דף פ"ז סוף ע"א ויש ע"ב) ע"ש, שייחס כל עיקר השמחה לרש"י דוקא, הגם שנתן טעם וסיבה לכך מפני היותו יוס הסמיכה, וכנ"ל. והגם שלא נזכר להדיא בהאדרא זוטא שם שדרשב"י נפטר בל"ג לעומר, על כל פנים ישנה מסורת קדומה בישראל שאכן ביוס זה היתה פטירתו (ע"ן בספר חמ"י חלק ג' פרק ב' דף ל"ח ע"ה, ובספר יערות דבש ח"ב דרוש י"א, ובספר פוקד עקרים להרב ציוק הכהן מלובלין ז"ל אות ו').

יזכות 9 זכור לו זא קפז

וידוע כי במיתח צדיקים מלאכי השרת רוצים שימות צדיק, ויוס ל"ג בעומר הוא הלולא דרש"י כי מת אז, והיה למעלה הלולא הנערה באה אל המלך. וראוי לכל איש הירא וחרד לשום אל לבו יוס ההוא לשוב כתשובה, כי זכות רש"י מסייעת להבא לטהר, ולא לבלות זמן בעו"ה בהבלי עולם, אשר הוא לצדיק לצער.

פוקד עקרים 10 אוק 1 סק י"ס

אבל רבי שמעון בר יוחאי זכה לגלות ההעלם כידוע בזוהר הקדוש (שמות לח, א), ועל כן אמרו בגיטין (פו, א) שאמר שמדותיו תרומות מתרומות מדותיו של רבי עקיבא. היינו שרבי עקיבא היה השורש דכלל תורה שבעל פה כולה

עקיבא היה שונה, שהוציא תורת משה מצורתה הכללית, וגילה בה בכח יגיעתו ועמלו פנים חדשות בפרטי פרטות, לפי המצבים המתחדשים בדורו, ובמקומו הארכנו.

ומובן מעתה שישנו הבדל קיים בין שורש תורה שבכתב לשורש תורה שבעל פה, ושמשה רבינו ע"ה היתה בחינתו משורש תורה שבכתב, שלכן אפילו תורתו שבעל פה היתה רק בכללות לבאר המסורת והפירוש של התורה שבכתב, וכמו שאמרו חז"ל במדרש תנחומא וכי תשא ט"ז: וכי כל התורה למד משה, והלא כתיב (איוב י"ט) ארוכה מארץ מדה, אלא כללים כללים למדה הקב"ה למשה, שנאמר ככלתו [לשון כללות], עכ"ל. ואילו רבי עקיבא היתה בחינתו משורש תורה שבעל פה, ותורתו היתה חדשנית ובפרטי פרטות, שדרש תלי תלים של הלכות על כל קוץ וקוץ. ותורתו היא תורה של יגיעה ועמל וחידוש, המביאה שמחה יתירה להאדם, ועיין במקומו שם שהארכתני בכל זה בס"ד.

שוב ראיתי שכן כתב חילוק זה להדיא המהר"ל ז"ל בספרו תפארת ישראל (פרק ס"ג) וז"ל: וזהו מה שאמרו שהקב"ה קושר כתרים לאותיות התורה, ואמר [משה] מי מעכב על ידך, כלומר, אלו ההשגות הדקים שמורה עליהם התגין לדקות השגתו [שהם] רחוקים מן האדם שהוא בעולם הזה המורגש שאין בו דקות השכלי, ומפני שהם פרטיים היוצאים מן התורה, ומשה רבינו ע"ה השגתו היתה בכללות התורה, כי משה היה אדם כללי ולא פרטי, כי שקול היה כמו כל ישראל, וכן היתה השגתו בכללי לא בפרטי, כי נבדלים התגין שמורין על דברים פרטיים מן התורה הכללית, עכ"ל עיש"ב.

והנה על פי הדברים שהקדמתי מובנים מעתה באר היטב דברי הרב צדוק הכהן ז"ל הנ"ל, שחילק בין שני שורשים הנ"ל דתורה שבכתב ותורה שבעל פה, לענין קביעת שמחה ביום פטירת הרב. והוא כי אנן בני הדורות האחרונים, מאחר שקבלנו בשמחה וברצון את התורה שבעל פה בזמן מרדכי ואסתר, ביודענו שהיא חיינו ואורך ימינו, ורק על ידה אנו ניצולים מגזרות הגליות, ועל ידה נזכה לגאולה העתידה, לכן ונהפוך הוא, כי תחת אשר לפנינו לא קבלו התורה שבעל פה ברצון אלא באונס, הנה עתה אדרבא אנו שמחים בלימודה ביגיעה ועמל ואפילו עד כדי "מיתה", וכמו שאמרו חז"ל (ברכות ס"ג ע"ב) על הפסוק (במדבר י"ט) זאת התורה אדם כי ימות באהל, אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה. והטעם לשמחתנו בה למרות שלימודה קשה כל כך, הוא ביודענו שרק בזכותה אנו זוכים לחיים אמתיים רוחניים, וניצולים מהגלויות, ונגאלים לבסוף. ולכן חכמי ישראל מוסרי התורה שבעל פה אלינו, ובראשם רבי עקיבא ותלמידיו, ובפרט רשב"י, המה רבותינו העיקריים שתורתן היא המתייחסת אלינו בפרטות, ועל ידם קיומנו בגלות, וישועתנו לבסוף, ולכן אנו שמחים בתורתם. ומטעם זה יש לנו שמחה גדולה ביום פטירתם, כיון שבו יש סגולה מיוחדת שתשתרש תורתם בליבנו, (וכנ"ל מהמדרש על הפסוק "בעלי אסופות"), כי הרי בזכותם ובזכות תורתם אנו חיים וקיימים. מה שאין כן ביחס לתורת משה ושאר גדולי התנ"ך שתורתם היתה כללית, ואינה מתייחסת אלינו בדורנו כל כך, שהרי אנו מתנסים בכל מיני מצבים אשר רק על ידי תורתם של רבי עקיבא ותלמידיו תמצא לנו בהם ההוראה הנדרשת אלינו להתחזק כנגדם ולהנצל מהם.

ומעתה מובן גם כן הצער הגדול על איבוד והפסד חלקי תורתו של רבי עקיבא במיתת הכ"ד אלף תלמידים, ושוב השמחה שנעשה בקיום העולם בסמיכת החמשה תלמידים שנתקיימו בעולם, שימי צער

יקר ראשם פינו זה ר"פ וחכיריו, והיינו כהר דורשו **בגמ'** (מגילה פ"ג:) יקר אלו חסילין שנראש שהם לחמלה כמו כמר. ולא יכלו לקבוע יום סגולה ביום פטירת ר"פ מפני שנהרג. ומ"ז אמרו (מנחות פ"ט) כך פלה במחשבה לפני דבינו שטי' משרש מחשבה וטי' נקרא עקיבא בן יוסף שטי' כמו משיח בן יוסף דאי' בגמ' (סוכה נ"ב.) שיהרג, ומכ"מ ט' נלך להיות כן למות ישראל, וכן ט' נלך בר"פ, ולכן קבעו הסגולה ביום פטירת רשב"י שטי' בו חרמות מחרמות חרמות של ר"פ, ומכ"מ ט' נלך רשב"י נ"ב ביום זה כמו שהוכיחו בגמ' (קידושין לח.) ומנן שבו' באדר ט"ל משה ט' שהקב"ה יושב וממלא שנותיו של לדיקים מיום ליום וכו' ולכן ביום זה ירד נפש זה שטי' שירש חוששנ"ס ולכן אי' בירושלמי (פ"א דאסתרין) דאי' ר"פ לרשב"י דייך שאני ונוראך מכירין כחך, שלא הי' שום אדם מכיר כחו רק הקב"ה ור"פ שטי' שורש השנפ"ס, ובכל שנה כשנא יום זה יכול כל אדם לזכות לפי כמו להשיג קניפת הד"ס שרד ביום זה כשנפ"ס ולכן קבעו למישר :

והנה הנהגה הרב פרי צדיק ז"ל הניח בזה יסוד גדול ונפלא, אלא שכדרכו בקודש קיצר מאד במקום שהיה לו להאריך, ולא ביאר דבריו, ובכל זאת היסוד שהגיה אכן ראוי לבנות עליו בנין מפואר.

ונלע"ד לבאר כוונתו בס"ד, על פי מהלך שביארתי בדוכתי אחרוני בספר דרשותי שבכת"י. והוא בהקדים דברי מדרש תנחומא בפרשת נח (פרק ג'), שהקשה שם הסתירה הידועה שיסנה בענין מתן תורה, שמחד גיסא עם ישראל קבלו התורה בשמחה ובלי שום תנאים וחשבונות באומרים "נעשה ונשמע", ומאידך הוצרך הקב"ה לאיים עליהם ולכופם לקבל התורה בעל כרחם במה שכפה עליהם הר כגיגית (שם דף פ"ח ע"א). ויישב שם במדרש, שאמרו ישראל נעשה ונשמע ביחס אל התורה שבכתב, שנוח וקל ללומדה ולדעתה. אבל לגבי תורה שבעל פה, שלימודה קשה מאד עד שצריך האדם לחיות עבודה חיי צער, ואפילו להמית עצמו עליה, לא רצו לקבלה, ורק באונס נמור קבלוה בעל כרחם, וכמו שאמרו שם: מכאן מודעא רבה לאורייתא. וכך נמשך הדבר עד זמן מרדכי ואסתר בגלות בבל, שאחר הישועה הגדולה שניצלו מגזירת המן הרשע, אז קבלו כלל ישראל גם את התורה שבעל פה ברצון, וכמו שפירשו חז"ל שם על הפסוק (אסתר ט' כ"ז): קימו וקבלו עליהם וכו'. והגיל אני לפרש בזה, דרק כאשר ירדו ישראל בגלות וסבלו גזירות ונסיונות גדולות, אז הבינו שאין להם קיום והעמדה בתנאי הגלות אלא בזכות היגיעה והעמל בתורה שבעל פה, ולכן קבלוה אז ברצון. והדברים סבילים אריכות, ואין מקומה בכאן.

עוד ביארנו בזה במקומו, בביאורי למאמר משה קבל תורה מסני', שהתורה שבעל פה שלימד משה לישראל היתה בכללות, ואילו תורתו של רבי עקיבא היתה בפרטי פרטות, וכמו שאמרו חז"ל (במנחת דף כ"ט ע"ב) שדרש רבי עקיבא תלי תלים של הלכות על כל קוץ ותג שבתורה. ואמרו שם שכשהקב"ה הראה למשה את רבי עקיבא, והשמיעו את דברי תורתו, חלשה דעתו של משה על שלא הבין דבריו. והדברים מרפסן אינרי. אולם יש ליישבם על פי החילוק הנ"ל, שסגנון לימודו של רבי

החכמה דתורה שבעל פה הוא כחילוק שבין נבואת משה רבינו ע"ה לשאר נביאים, שנחשב גם לגבי דידהו כרואה דרך הבדלת כמה מאותן. ועל כן יש מחלוקת בתורה שבעל פה, שזה מצד חכמתו משיג בענין אחר. והכל דברי אלקים חיים כי אין דעתן של בני אדם דומה זה לזה, וכך ברא הש"י חילוק בהשגת חכמה של התחתונים. מה שאין כן כשמשיב הלכה למשה מסיני, שהוא הסתכל באספקלריא מאירה בחכמה העליונה, שבזה אין טעות ושינוי וחילוף ומחלוקת כלל. וכן בהשגת כל הנביאים ובעלי רוח הקודש שחיברו הכתובים. אף שנגד משה רבינו ע"ה גם ראייתם נחשב באספקלריא שאין מאירה, מכל מקום נגד השגת חכמי תורה שבעל פה בחכמתם חשיבה כמאירה, ולא שייך בהם מחלוקת כלל, ועליהם אין להוסיף ומהם אין לגרוע ולא לשנות כלל. ועל כן במיתתם קבעו תענית, כי במותם נגזרה חכמתם. ומה שאין כן חכמי תורה שבעל פה - אדרבא, במיתתם נקבע חכמתם כדרבונות בלבבות בני ישראל, ויוכלו להוסיף עוד.

[ו] ועל כן מה שנקבעו תעניות צדיקים על חכמי תורה שבעל פה היה רק אותם שנהרגו, כרבן שמעון בן גמליאל וחביריו. ורבי עקיבא שהוא יסוד תורה שבעל פה - אלמלא שנהרג היה יום פטירתו יומא דהלולא רבא, שאז היה שורש הקביעות דתורה שבעל פה בלבבות בני ישראל. ולפי שהיה בן גרים, שגרם לזה קללת הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה, הוכרח גופו שהוא חלק אבותיו ליהרג. וכך עלה במחשבה לפניו יתברך, שיהיה השורש דתורה שבעל פה מתגלה בעולם בגוף כזה שצריך לשלימות הזדככותו ליהרג על קידוש השם. דמסתמא הכל במשפט וכמו שכתבתי, כי הגוף של בן גרים שהגיע למעלה עליונה כמוהו שאמר עליו משה רבינו ע"ה יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי, לא היה אפשר שידוכך להיות גם הוא קדוש בקדושה עליונה כל כך להיות מוכן למעלה ומדריגה זו, אלא על ידי שנהרג על קדוש השם.

מאמר רבני (27) י"ג: 2

בעלי אספות. אימתי הם נטועים דברי תורה באדם הזה, בזמן שבעליהן נאספים מהן. כל זמן שרבו קנים הוא היה מפליג לומר כל זמן שנצרך הרי רבי לפני ואני שואלו, מת רבו הרי יגע ביום ובלילה לקנים תלמודו, יודע הוא שאין לו למי לשאל. הרי אימתי הן נטועין באדם הזה. בזמן שבעליהן נאספים מהן.

אלו ימים שמחה זה נקבעו לדורות לכל ישראל, שהרי תורתן היא חיים לנו ממש, והוא מבואר.

ונמצינו למדים מזה, שעל ידי משה היתה קבלת התורה של שורש תורה שבכתב, ועל ידי מרדכי ואסתר נעשתה הקבלה העיקרית של שורש תורה שבעל פה, ושוב על ידי רבי עקיבא נעשתה הרמת קרן שורש התורה שבעל פה שנית לאחר שנתמוטטה על ידי הגזירות, והיה העולם שמש ובסכנת קיום מחמת מיתת החכמים מוסרי התורה שבעל פה לדורות. הרי שקיום התורה שנעשה בימי רבי עקיבא היה בו דוגמא כעין קבלת התורה ממש. ונקבע לדורות יום פטירת הרשב"י ויע"א, הוא ל"ג לעומר, כיום שמחה לקבלת וחיווק התורה שבעל פה בישראל, וכמו שכתב בטעמו של דבר הרב פרי צדיק הנ"ל. ובפרט מהטעם שכתב רבינו האר"י ז"ל, שביום ל"ג פסקו הכ"ד אלף תלמידים של רבי עקיבא מלמות, ובו ביום סמך את חמשת תלמידיו הגדולים שקיימו את התורה שבעל פה בעולם, לדעת ולשיטת רבם. וכן מפני עצם תוקף מעלת קדושת היום בעצמו שהוא יום של חסד ורחמים מפאת גילוי השם אכדט"ם בו. וכולהו דגי טעמי איתנהו, וכולהו בחדי חדדיה. ועיין טור או"ח הלכות ראש חדש (סימן תכ"ח), דלעולם ביום שיהיה פורים, יהיה ל"ג לעומר, וסימן פ"ג ח"י, פירוש, פורים ל"ג ח"י באייר, ע"כ. והקשר מבואר היטב לאור כל האמור בס"ד.

באג"ת עקב (26) ו' סוף פ"ו

[ה] וזהו ענין יומא דהלולא שבפטירת הצדיקים, כידוע מפטירת רבי שמעון בר יוחאי. ומצינו איפכא בשבעה באדר פטירת משה רבינו ע"ה מתענין. וכן כל תענית צדיקים שנזכרו במגילת תענית ובשלחן ערוך הם יום מיתת צדיקים. אבל כולם מדורות הנביאים, כי הנביא שמת לא נשאר מנבואתו בעולם הזה. וכן במשה רבינו ע"ה שהוא שורש התורה שבכתב - דבר זה אי אפשר להיות נשאר בלבבות בני ישראל. כי מה שהוא בלבב חכמה של חכמי ישראל שהוא חכם דעדיף מנביא, זהו חכמת תורה שבעל פה, אבל תורה שבכתב שהיא חכמת הקב"ה ונבולות מחכמה העליונה שבא משה והורידה לארץ - משמח משה רבינו ע"ה נגנזו מעיינות חכמתו. ועל זה שמח משה רבינו ע"ה כששמע ששאלו לרבי עקיבא זו מנא לך ואמר להם הלכה למשה מסיני.¹⁰⁴ כי כל יקר שראתה עינו של רבי עקיבא מה שלא ראה משה רבינו ע"ה, הוא חכמת תורה שבעל פה שרבי עקיבא היה שורש לה כמשה רבינו ע"ה לתורה שבכתב כידוע. וחכם עדיף מנביא ורבחכמת התורה שבעל פה יכולים להשיג כל יקר, אבל הכל בהסתכלות דרך אספקלריא שאין מאירה שאינה אלא מהשגת לבו, ויוכל השואל לשאול זו מנלך ושמא אתה טועה. [וכמו שאמרנו ז"ל ביחזקאל גם בהשגת הנבואה, שגם הם נגד משה רבינו ע"ה - הם כן, ומדריגת כלל השגת הנבואה גם בנביא היותר קסן נגד השגת